

William Pont startte houthandel

Over de familie Pont is door het "Pont-archief" veel bekend. In dit artikel kunnen we slechts globaal de belangrijkheid van dit geslacht voor de stad beschrijven. In de uitgebreide familiegegevens zien we dat er vooral werd getrouwd met leden van andere vooraanstaande regentenfamilies uit die tijd. Wij beperken ons tot "William".

Onder eerdere generaties Pont komen drie personen voor die de voornaam William hebben gedragen. Het is echter geen originele Ponten-naam. Pieter Pont was de eerste die zijn in 1755 geboren zoon uit het huwelijk met Catherina Costerus naar schoonvader William Costerus vernoemde.

Maar eerst wat over enkele voorouders van onze William (*29-9-1806 +16-6-1847) waar dit verhaal over gaat.

We noemen de omstreeks 1500 geboren Dirck Pont, grondeigenaar en kaaskoper te Edam. Hij was één van de vooraanstaande Edammers die in 1567 openlijk tot het Protestantisme overging. Hij werd op 14 januari 1568 met 41 andere inwoners van Monnickendam en Edam verzocht om voor de "Bloetraedt" te Brussel te verschijnen. Hij was zo verstandig om naar het buitenland te vluchten (Emden). Toen Edam op 26 juni 1572, 's morgens om 9 uur, de zijde van de opstand tegen de landsregering koos, keerde Dirck terug naar Edam. Op 29 juni werd hij benoemd tot voorzittend Burgemeester op verzoek van de Prins van Oranje. Lang heeft deze Pont-telg niet van zijn succes genoten. In 1575 overleed hij aan de pest.

Als beroep vinden we reders, scheepsbouwers en "voornaeme" eikenhoutkopers.

Bestuurlijk zijn ze vrijwel in elke functie actief geweest, zoals: weesmeester, schepen, burgemeester, kapitein van de Schutterij, geëngageerde van de Staten van Holland en West-Friesland, rekenmeester van Holland, vrederechter etc.

Van dit belangrijke geslacht richten we nu de aandacht op William Pont, geboren te Edam op 26 september 1806.

Houthandel

Omstreeks 1600 bestond in Edam de houthandel van de familie Bost. Jan Harmensz Bost leverde in 1603 hout voor de wederopbouw van de Grote Kerk, na de fatale brand.

Dit bedrijf was de bakermat voor het bedrijf dat Jacob Thijmon Lakeman, burgemeester van Edam, samen met zijn neef Jacob Boot, op 24 juni 1793 oprichtte. Oorspronkelijk was dit bedrijf ook als ijzerhandel bedoeld. In 1828 werd de firmanaam gewijzigd in "Jacob Boot en Compagnie". Kort daarna weer veranderd in "Boot & Pont", om in 1844 definitief in "William Pont" te worden omgezet.

William Pont was een doortastend en scherpzinnig man. In 1828 associeerde hij zich met zijn oom en latere zwager Jacob Boot in de houthandel. Beiden huwden met een dochter van de kaashandelaar Frederik Hendrik Versteegh, die ook dijkgraaf van de Purmer was.

William huwde als 22 jarige, op 23-10-1828 met Wilhelmina Versteegh. Zij was geboren op 10-08-1809 en dus een jonge bruid. Jacob Boot, die op 27-01-1786 was geboren, was 43 jaar oud toen hij op 15-05-1829 met de lieflijke Magdalena Petronella Versteegh in het huwelijk trad. De dochters van Frederik Versteegh waren beslist een zonde waard, want Magdalena was 18 jaar oud bij haar huwelijk. Een derde dochter, Maria, was eveneens 18 jaar toen zij aan Carel van Bommel haar ja-woord gaf. Dat de houthandel in deze jaren de naam "Jacob Boot & Comp" droeg, was beslist een teken van respect voor de oudste en ervarenste van deze onderneming. Toen Jacob Boot op 19-05-1844 overleed, was de nieuwe benaming "Houthandel William Pont" een logisch gevolg.

Schilderij van William Pont geschilderd door Barend Kunst (1799-1850) in 1840 (schilderij collectie mevr. H.F. Pont-Hoek

Bedrijvigheid

Scheepsbouw en de daarbij behorende houthandel in zestiende en zeventiende eeuw hadden in Edam grote bedrijvigheid veroorzaakt. Vele schepen uit onze stad voeren over de wereldzeeën en als we de tol in de Sont tussen Denemarken en Zweden als maatstaf beschouwen, zien we dat Edam op de 4^e plaats stond van gepasseerde schepen in 1608 en daarbij steden als Rotterdam, Zaandam en Haarlem ver overtrof. In de achttiende eeuw verplaatste de scheepvaart zich en werden

Het wapen van Pont:

Een hartschild vertoont het huismerk van het geslacht Pont te Edam. De wapenspreuk luidt: "Ponto fidens crescam". In vertrouwen op de zee moge ik groeien. Een andere betekenis kan luiden: vastberaden neemt ons schip (bedrijf) in kracht toe.

Amsterdam, Harlingen e.a. groter en belangrijker. Toen William Pont in 1828 zich associeerde met Jacob Boot, was dat moment verklaarbaar en goed gekozen. Sinds geruime tijd ging Edam weer een periode van betrekkelijke voorspoed tegemoet (al bleek deze later van korte duur!)

In 1824 was namelijk het Noord-Hollands kanaal gereed gekomen en voor de scheepsvaart open gesteld, waardoor de lang gemiste verbinding van Amsterdam met de Noordzee was gerealiseerd. Het kanaal liep langs Purmerend en Edam hoopte er ook via de Purmerringvaart van te profiteren. In korte tijd ontwikkelden de zaken van de firma Pont zich tot grote bloei en hadden vele inwoners van Edam een goede boterham bij deze werkgever.

Balken

Er wordt gesproken van enorme hoeveelheden balken. Zo zou men in de zomermaanden bijkans van de Edamse wallen tot aan Den Helder over de vlotten kunnen lopen. Veel timmerhout werd met eigen zeilschepen uit Noorwegen en Zweden aangevoerd. Op het hoogtepunt van activiteiten beschikte de firma over 7 schoeners en koffen van 300 á 400 ton, alsmede over grote tjalken van ca. 120 ton. In die jaren bestond er een elftal, merendeels kleine scheepswerven in Edam.

Het jaar 1876 betekende een grote verandering voor de firma William Pont hier ter stede. Het Noordzeekanaal werd geopend en dat leidde tot de ondergang van de houthandel in Edam.

Zaandam met zijn diepe haven en reeds aanwezige houtverwerkingsbedrijven, werd de aangewezen plaats voor de aanvoer van buitenlands hout. Het betrekkelijk smalle en lang gerekte Noord-Hollands kanaal verloor snel zijn betekenis voor de scheepvaart.

Zwarte dag

De geschiedschrijver spreekt van "een zwarte dag" voor Edam, als ca. 1880 door Frederik Hendrik Pont, de tweede zoon van de oprichter en diens neef, de burgemeesterszoon Carel Versteegh, na rijp beraad, wordt besloten de zetel van de firma Pont naar Zaandam te verplaatsen. Het bedrijf ontwikkelde zich daar voorspoedig en de keus om te

*Graf van de familie Pont
(foto wil Tjoa)*

verhuizen bleek zakelijk heel juist. In Edam bleven op het Marken een paar loodsen nog vele jaren in gebruik voor opslag van hout dat in de naaste omgeving werd verhandeld. Tot ruim in de twintigste eeuw herinneren foto's aan de partijen balken, die in de Zuidersingel (Balkenhaven) op verwerking lagen te wachten.

Graven

De Grote Kerk heeft ongetwijfeld een belangrijke rol gespeeld in het geloofsleven van de vele generaties Pont. Het gebouw diende eeuwenlang als

laatste rustplaats voor de leden van deze familie. In vrijwel alle gevallen kunnen we stellen dat deze graven op de "ereplaats" lagen in dit godshuis. Vooral in het Koor zijn vele Ponten begraven. Naast de nummers 9, 93, 118 wordt vooral nr. 90 aangegeven waar, in 1613, Frans Dircksz Pont werd begraven. Een belangrijk man als we weten dat hij scheepsbouwmeester was, eigenaar van zoutkeet "de Star", Raad, schepen, thesaurier, burgemeester, gecommiteerde in de Staten en hij als ouderling de classis Edam op de synode van 1604 vertegenwoordigde. In het magistraatraam van 1607 in de Grote Kerk komt zijn naam met huismerk voor. In 1637 werd in graf 90 begraven Dirck Fransz Pont en in 1723 Pieter Pont met daarbij hun resp. echtgenoten.

Toen omstreeks 1830 het begraven in de kerk werd verboden, "troffen" Pieter Pont en zijn vrouw Reina Boot het niet. Zij overleed in 1811 en werd nog in de Grote Kerk in het familiegraf bijgezet. Toen Pieter Pont in 1845 zijn ogen voor altijd sloot, werd hij echter als één der eersten in de familiekerelder op de begraafplaats begraven.

Hoewel meer leden van de familie Pont in aanmerking komen voor een straatnaam in onze gemeente, kunnen we de keus van William Pont (*1806 +1847) wel billijken, gezien de economische belangen, die deze houthandel vele jaren heeft gehad.

*Grafsteen William Pont in de Grote Kerk.
(foto Wil Tjoa)*

Als representant van een familie die meer dan 600 jaar vrij onafgebroken op maatschappelijk terrein voor Edam actief is geweest, is respect hiervoor op zijn plaats.

(bronnen: genealogie Pont, boekje "de firma Pont")

Jaap Molenaar